

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи

**Дипломна робота
бакалавра**

з теми: **«ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ»**

Виконала: здобувач вищої освіти
4 курсу, групи Sz1-B20
спеціальності 232 Соціальне
забезпечення

Волошина Юлія Олегівна

Керівник: *Сербалюк Ю.В.*,
кандидат історичних наук, доцент
кафедри соціальної роботи

Кам'янець-Подільський – 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	6
1.1. Сутність соціальної політики, її завдання механізми реалізації.....	6
1.2 Соціальні проблеми викликані війною та основні напрямки їх розв'язання засобами соціальної політики.....	13
1.3 Поняття правового статусу учасника бойових дій у вітчизняному законодавстві	19
РОЗДІЛ II. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА СТОСОВНО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	23
2.1 Зміни у соціальній політиці що внутрішньо переміщених осіб із запровадженням воєнного стану	23
2.2. Зміни соціальної політики надання соціальних послуг в умовах воєнного стану	33
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55

ВСТУП

Актуальність дослідження. Величезним викликом для соціальної політики нашої країни стало запровадження воєнного стану внаслідок повномасштабної збройної агресії з боку Російської Федерації. Тому зростає необхідність у перегляді стратегії, механізмів і головних завдань соціальної політики. Поява нових соціальних ризиків привела до збільшення переліку проблем соціального характеру та категорій громадян, що потребують соціального захисту. Соціальна політика повинна швидко переорієнтуватись з мирного життя на умови воєнного стану. Тому питання реалізації соціальної політики у цих умовах стала об'єктом досліджень науковців.

Питаннями соціальної політики протягом десятиліть займалися такі науковці, як Т. Ганслі, А. Квітка, А. Колот, Л. Климанська, Е. Лібанова, Г. Лопушняк, М. Мних, У. Моторнюк, В. Савка, В. Скуратівський, Н. Хома, Л. Чорна та інші. Проблеми соціальної політики під час воєнного стану висвітлено в працях О. Безпаленко, В. Головка, Т.Грень, Л.Князькової, В.Кононця, В.Літинської, О. Павлової та інших.

Проте, зміни у реалізації соціальної політики в умовах воєнного стану відбуваються перманентно з огляду на зміну військово-політичної ситуації, економічних і фінансових можливостей держави. Тому важливо на кожному етапі вивчати і досліджувати актуальний стан соціальної політики у цих складних умовах. Це і зумовило вибір теми нашого дослідження.

Мета дослідження: дослідити зміни у пріоритетності напрямків і механізмах реалізації соціальної політики у умовах повномасштабної агресії Російської Федерації в Україну; виявити динаміку змін щодо надання соціальної підтримки внутрішньо переміщеним особам та особливості організації соціальних послуг в умовах воєнного стану.

Завдання дослідження:

1. Визначити наукові підходи до розуміння сутності соціальної політики, механізмів її реалізації, проблем та завдань в умовах воєнного стану.

2. Дослідити основні напрямки змін соціальної політику в умовах воєнного стану у сфері соціального захисту на основі аналізу діючих Законів України, постанов КМУ, інших нормативно-правових актів.

3. З'ясувати зміни у соціальній політиці стосовно внутрішньо переміщених осіб з початком повномасштабної агресії Російської Федерації в Україну.

4. Виявити зміни у соціальній політиці щодо організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану.

Виходячи з мети і завдань дослідження ми визначили **об'єкт дослідження**: державна соціальна політика в умовах воєнного стану

Предмет дослідження: зміни у пріоритетності напрямків, механізмах реалізації соціальної політики в умовах воєнного стану у сфері соціального захисту.

Гіпотеза дослідження: запровадження воєнного стану в Україні спонукало спрямувати основні зусилля соціальної політики на вирішення питань таких першочергових завдань: соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб, соціального захисту найбільш вразливих верств населення (одинокі особи з інвалідністю, малозабезпечені, пенсіонери), вирішення питання трудової зайнятості та спрощення процедур надання соціальних послуг.

Методи досліджень: для розв'язання поставлених завдань ми застосовували теоретичні методи дослідження: аналіз, порівняння, класифікація, пояснення, опис; емпіричні методи: вивчення теоретичного матеріалу, моніторинг, узагальнення досвіду.

Результати дослідження були відображенні у публікації (у співавторстві): Соціальний захист військовослужбовців: права та гарантії для учасників бойових дій та їх сімей. Збірник наукових праць Кам'янець-

Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна / За ред. Л.П. Мельник, Т.Л. Опалюк. Вип. 39. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В, 2024. 228 с. С. 11-16.

Обмежений об'єм дослідження не дає нам можливості детально розкрити особливості соціальної політики в умовах воєнного стану стосовно кожної категорії населення, що потребує соціального захисту. Тому ми розкрили загальні тенденції у модернізації соціальної політики, а також особливу увагу приділили особливостям її реалізації у нових умовах, що стосується внутрішньо переміщених осіб, а також системи надання соціальних послуг. Робота складається з двох розділів, кожен з яких має по два підрозділи, висновків, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Сьогодні державна соціальна політика в Україні реалізуються у дуже важких умовах воєнного стану, обмеженого державного бюджету та зростання соціальних і економічних проблем у суспільстві.

1. Узагальнюючи підходи науковців, ми визначаємо соціальну політику як діяльність держави і суспільства з метою визначення й задоволення потреб та інтересів громадян і соціальних груп населення. Важливою складовою соціальної політики визначено соціальний захист та соціальне забезпечення. Особливо актуальними вони стали в умовах воєнного стану. Це викликано людськими втратами, втратами житла, роботи, зростання кількості внутрішньо переміщених осіб, збіднення населення внаслідок воєнних дій та інфляції.

Основними проблемами державної соціальної політики в умовах воєнного стану стали низький рівень пенсійного забезпечення, недостатньо якісні та доступні соціальні послуги, ускладнений процес їх надання, відсутність належного обліку використання коштів щодо соціальної підтримки всіх категорій її отримувачів, дефіцит державного бюджету, низький розвиток економіки, унаслідок чого держава повною мірою не може забезпечити належну підтримку малозабезпечених сімей, сімей ВПО

Ми визначили, що головним завданням соціальної політики в умовах воєнного стану є підтримка добробуту українських родин, поліпшення матеріального становища і умов життя громадян; забезпечення зайнятості населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб; недопущення заборгованості по виплатах заробітної плати, пенсій і соціальної допомоги; налагодження дієвої системи надання соціальних послуг.

2. Держава з перших днів повномасштабного вторгнення прагнула оперативно розв'язувати соціальні проблеми, про що свідчить перманентна зміна до діючих Законів України, постанов КМУ, прийняття нових

нормативно-правових актів для врегулювання нагальних соціальних проблем. Головними напрямки оновлення та функціонування соціальної політики в умовах воєнного стану стали: допомога внутрішньо-переміщеним особам; захист населення від інфляції; подолання проблеми безробіття та підтримка роботодавців; своєчасне пенсійне забезпечення та виплати допомог непрацездатним громадянам та малозабезпеченим родинам; забезпечення гарантованого прожиткового мінімуму; збереження програми житлово-комунальних субсидій; підтримка одиноких осіб з інвалідністю.

3. Внутрішньо-переміщені особи стали однією з найбільш фінансованих категорій населення із запровадженням воєнного стану. Соціальна політика визначає основні напрямки їх соціальної підтримки та механізми їх забезпечення. Дослідження дало нам можливість виділити найголовніші з них:

- допомога на проживання;
- допомога на покриття основних життєвих потреб;
- запровадження програми субсидованого працевлаштування;
- забезпечення житлом;
- програма компенсації за пошкоджене житло;
- компенсація за надані соціальні послуги.

Проблеми економічного фінансового характеру стали наслідком скорочення осіб з числа ВПО, які мають право на деякі види допомог. Це має на меті активізувати їх у вирішенні проблеми працевлаштування, самофінансування, самодостатності, уникнути отримання неправомірних виплат.

Серед досягнень зазначимо вироблення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року, за якою внутрішньо переміщені особи, за винятком найбільш уразливих категорій, не потребуватимуть спеціальної допомоги чи захисту у зв'язку з їх переміщенням і зможуть в повному обсязі користуватися своїми конституційними правами без будь-якої дискримінації, в тому числі за

походженням чи фактом внутрішнього переміщення. Цьому сприятимуть основні напрямки реалізації державної політики у сфері внутрішнього переміщення: створення умов для безпечного переміщення осіб з населених пунктів, які розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій, та задоволення їх гуманітарних потреб; сприяння адаптації внутрішньо переміщених осіб на новому місці проживання безпосередньо після внутрішнього переміщення; сприяння інтеграції внутрішньо переміщених осіб шляхом створення умов для розвитку потенціалу, посилення спроможності приймаючих територіальних громад; підтримка безпечного повернення до покинутого місця проживання та реінтеграції внутрішньо переміщених осіб.

4. Надання соціальних послуг є одним з основних напрямів соціальної політики у сфері соціального захисту. В умовах воєнного стану зріс попит на соціальні послуги різних категорій населення: внутрішньо переміщених осіб, які втратили житло або воно опинилось на окупованій території, населення, яке опинилось за межею бідності внаслідок воєнних дій, осіб з інвалідністю та ін. Найбільш актуальних і затребуваних послуг нашим дослідженням виявленні послуги інформування; консультування; екстренне (кризове втручання); фізичний супровід осіб з інвалідністю, з інтелектуальними, сенсорними, фізичними, моторними, психічними та поведінковими порушеннями; транспортні послуги; надання притулку; короткотермінове проживання; догляд вдома; соціальний супровід сімей/осіб, які перебувають у СЖО; соціально-психологічна реабілітація; соціальна адаптація; соціальна інтеграція та реінтеграція; підтримане проживання осіб похилого віку та осіб з інвалідністю; підтримане проживання бездомних осіб.

Значно спрощено процедуру отримання соціальних послуг через використання екстреної (кризової) процедури. Соціальні послуги (стаціонарний і паліативний догляд, підтримане проживання та інші) тепер можуть надаватися екстрено (кризово) у разі існування загрози життю чи

здоров'ю особи та під час дії надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях.

Соціальна політика у сфері надання соціальних послуг була переорієнтована на їх організацію на рівні територіальних громад, розширивши їх повноваження.

Міністерство соціальної політики України систематично розширювало спектр соціальних послуг для найбільш вразливих груп населення.

Визначені проблеми організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану:

- нерівномірність доступу громадян до соціальних послуг;
- проблема ресурсів;
- низький рівень оплати праці через збільшення обсягу та інтенсивності роботи у сфері надання соціальних послуг;
- низька залученість недержавного сектору до надання соціальних послуг;
- необхідність моніторингу і доопрацювання порядку визначення потреб у соціальних послугах під час воєнного стану.

Підсумовуючи організацію надання соціальних послуг в умовах воєнного стану, можна вважати те, що вона є ефективним інструментом збільшення якості надання послуг та поліпшення статусу уповноважених на це осіб та органів в особі органів місцевого самоврядування.

Соціальний захист населення, надання допомоги постраждалим в умовах воєнного стану в Україні є надзвичайно важливою функцією держави. А одним з головних завдань формування та реалізації державної соціальної політики у сфері соціального захисту має стати забезпечення громадян своєчасною, доступною, якісною підтримкою (наскільки це можливо в умовах воєнного стану) та побудова системи надання соціальних послуг та здійснення соціальної роботи, наближену до кращих європейських практик в повоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпаленко О.В. Вектори соціальної політики для України в умовах викликів війни. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка і управління. Електронний науково-практичний журнал. 2022. №4. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-07-04>.
2. Бетлій О. Соціальна політика в Україні у воєнний час. Київ: Інститут академічних досліджень та політичних консультацій, 2022. 28 с. URL: <http://surl.li/tvcqm>.
3. Бондаренко С.М., Бугас Н.В. Соціальна політика держави як основа забезпечення соціального розвитку. Державне управління: удосконалення і розвиток. Електронне видання. 2021. № 2. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2021/42.pdf.
4. Виплати ВПО: який розмір допомоги для переселенців у 2024 році. РБК-Україна. 16 квітня 2024 р. URL: <http://surl.li/twwfu>.
5. Вітер І. І. Соціальна політика Австралії на початку ХХ сторіччя // Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти (частина І) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 25–26 трав. 2020 р.). Львів, 2020. С. 5–7.
6. Головка В.В. Особливості державної політики соціального захисту населення в умовах воєнного стану в Україні. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. 2022. Вип. 2. С. 65-73.
7. Грень Т. Я. Особливості реалізації політики соціального захисту територій в умовах війни. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Публічне управління та адміністрування. 2022. 33(72), № 6. С. 80-84
8. Деякі питання використання коштів для задоволення потреб евакуйованих осіб та осіб, які проживають в деокупованих населених

пунктах : постанова КМУ від 21.10.2022 № 1195. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1195-2022-%D0%BF#Text>

9. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам : постанова КМУ від 20.03.2022 № 232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text>

10. Деякі питання надання державної соціальної допомоги та пільг на період введення воєнного стану: постанова КМУ від 7 березня 2022 р. № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2022-%D0%BF#Text>.

11. Деякі питання підтримки внутрішньо переміщених осіб : постанова КМУ від 11 липня 2023 р. № 709. <http://surl.li/twwgh>.

12. Деякі питання соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих категорій осіб : постанова КМУ від 26 січня 2024 року № 94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94-2024-%D0%BF#Text>.

13. Деякі питання фінансування соціальних послуг під час дії воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях: постанова КМУ від 07.07.2022 № 284. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-2022-%D0%BF#Text>.

14. Жеребило І. В. Соціальна політика держави як регулятор розвитку соціальної сфери: теоретико-методологічні аспекти. Проблеми економіки. 2020. № 1. С. 283–289.

15. Звіт про виконання паспортів бюджетних програм за 2023 р. Міністерство соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23586.html>.

16. Інфляційний звіт, квітень 2023 р. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-kviten-2023-roku_

17. Кирилко Н. М., Тимошенко В. Теоретичні аспекти здійснення соціальної політики в Україні // Становлення публічного адміністрування в Україні : матеріали XI Конференції студентів та молодих учених за міжнародною участю (м. Дніпро, 8 трав. 2020 р.). Дніпро, 2020. С. 171–174.

18. Кількість зареєстрованих безробітних. Міністерство фінансів України. 20.05.2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/>.
19. Климанська Л.Д., Савка В.Є., Хома Н.М. Соціальна політика : навч. просіб. за заг. ред. В.М. Пічі та Я. Б. Турчин. Львів : «Новий світ-2000», 2022. 232 с.
20. Кучин С. П., Гончаренко Т. І. Удосконалення державної регіональної соціальної політики в сучасній Україні. Збірник матеріалів Звітної науково-практичної конференції Луганського національного аграрного університету. 2020. 26 лютого. С. 242–244.
21. Літинська В.А. Особливості соціальної політики в умовах воєнного стану. Економіка України. 2023. № 1. С. 61-73. URL: <https://doi.org/10.15407/econo myukr.2023.01.061>.
22. Медяник В.А. Поняття державної соціальної політики: адміністративно-правовий аспект. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. №3. С. 528-532.
23. Менеджмент соціальних послуг в умовах війни. Матеріали тренінгу. Упорядники: Волгіна О., Іванова О. Електронний ресурс. URL: <http://surl.li/jcadz>.
24. Миколюк Н. Організація надання соціальних послуг в умовах воєнного стану. Соціальна справа. URL: 19.06.2023. <http://surl.li/twwhm>.
25. Мікуляк К.А., Красноноженко В.О. Вплив війни на реалізацію соціального захисту громадян України. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №42 (2023). С. 85-90. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/42-2023/mikuliak.pdf>.
26. Мінреінтеграції: Жителям звільнених територій вже виплачено понад 323 мільйони гривень грошової допомоги. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. 26.03.2023 р. URL: <http://surl.li/tvqmw>.

27. Мойса Б., Смуш-Кулеша М., Федорова А. Соціальні права в Україні під час війни. Звіт про оцінку потреб. Рада Європи, 2022. 64 с. URL: <https://rm.coe.int/needs-assessment-ua-2/1680a9b408> (дата звернення 11.02.2024).

28. Мних М.В. Соціальна політика нашої держави в умовах асоційованого членства України в ЕС. Український соціум. 2015. № 3(54). С. 114–124.

29. Моторнюк У.І. Соціальна політика як необхідна умова функціонування соціальної держави. Економіка та держава. 2016. № 12. С. 23-26. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2016/7.pdf.

30. Оцінка ефективності бюджетних програм за 2023 р. Міністерство соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23656.html>.

31. Павлюк Т.І., Юрчик І.Б. Система соціального захисту найбільш вразливих верств населення в Україні. Економіка та суспільство. Електронний журнал. 2022. Вип. 39. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1396>.

32. Питання надання гуманітарної та іншої допомоги цивільному населенню в умовах воєнного стану в Україні : постанова КМУ від 07.03.2022 № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2022-%D0%BF#Text>.

33. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях: постанова КМУ від 7.05.2022 № 560. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2022-%D0%BF#Text>.

34. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо регулювання відносин, пов'язаних з наданням компенсації за об'єкти нерухомого майна, знищені та пошкоджені внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України : постанова КМУ від 16 січня 2024 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39-2024-%D0%BF#Text>.

35. Про Державний бюджет України на 2024 р. : Закон України від 09.11.2023 № 3460-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>

36. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>.

37. Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні : постанова КМУ від 20.03.2022 № 331. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text>.

38. Про затвердження Порядку та умов надання компенсації місцевим бюджетам на оплату комунальних послуг, що надаються під час розміщення тимчасово переміщених осіб, у період воєнного стану : постанова КМУ від 11.03.2022 № 261. URL: <http://surl.li/twwly>

39. Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України : Закон України 23 лютого 2023 року № 2923-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2923-20#Text>

40. Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках : постанова КМУ від 7 квітня 2023 р. № 312-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/312-2023-%D1%80#Text>

41. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.

42. Рекомендації щодо організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану. URL: https://auc.org.ua/sites/default/files/sectors/u-140/lystoda-rekomendacii_socposlugy_1646898338.pdf.

43. Решетова Г. Організаційно-правові механізми державного управління надання соціальних послуг на місцевому рівні. Наукові перспективи. 2023. № 8 (38). С. 238-250.

44. Скуратівський В.А., Палій О.М. Основи соціальної політики : навч. посіб. Київ : МАУП, 2002. 200 с.

45. Соціальні послуги в умовах війни: нові зміни та виклики. Лабораторія законодавчих ініціатив. 07.11.2023. URL: http://surl.li/twwjd_

46. Студентікова І. Соціальні видатки: що й чому фінансувала держава у 2023 році та що зміниться в 2024-му. Укрінформ. 17 квітня 2024 р. URL: <http://surl.li/tvjcy>.

47. Трунова Г.А. Правові аспекти соціального захисту громадян України в умовах воєнного стану. Правова держава. 2022. Вип. 33.С. 456-465.

48. Україна: гуманітарне реагування у 2024 р. Управління ООН з координації гуманітарних прав. 14.05.2024. URL: <https://reports.unocha.org/uk/country/ukraine/>.

49. Україна: оновлені дані по кількості жертв серед мирного населення 30 січня 2023 р. Організація Об'єднаних Націй. Управління Верховного комісара з прав людини. URL: <http://surl.li/twwjj>.

50. Чанишева Г. Соціальна політика: поняття, цілі та правове забезпечення. Трудове право. 2020. № 11. С. 80-85. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/11/14.pdf>.

51. Чанишева Г. І. Щодо поняття та цілей соціальної політики. Правове життя сучасної України: у 3 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.), 2020. Т. 2. С. 153–156.

52. Яценко Л., Литвишко О. Нормативно-правове регулювання соціальної політики в сучасній Україні. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «педагогіка. Соціальна робота». 2023. Випуск 1 (52). С. 262-256.